

# Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 34. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1888.

23. avgusta.

Štev. 8.

## Sadno drevje in skrb za tisto.

Vsaki reči, če nam naj daje kaj koristi, treba je od naše strani neke skrbi in nje korist bode le majhna, ako nimamo za njo take skrbi, kakor ji je treba. Tudi sadno drevje ne dela v tem izjeme, toda skrb za to ni že le Bog zna, kako težka, ali pa čez silo draga. Vendar pa se pogreša ta skrb pri marsikaterem gospodarji.

Kaj je tega krivo? Nekaj nevednost, ker se misli, da človeška roka ne more kaj pri drevesu za to, da je rodno, nekaj pa vnemarnost, ker se vidi semtertje, da drevo rodi, če se ga tudi človek še s prstom ne dotakne celo leto. Prvo kakor drugo je krivo, pogubno in mi bi oboje radi odvrnili od naših gospodarjev, to se ve, da le, ako naš svet poslušajo in naše vrste herejo.

Prav po gostem se vidi, da stojé drevesa v vrtu, kakor so vzrastla. Gospodar se jim ni približal z nožem, ne kedar jih je sadil in ne, ali še tem manj pozneje. Marsikateri še misli, da bi obrezovanje drevesu škodovalo. Vsled tega rastó veje, kakor jim drago in so za to večkrat dolge, tankim šibam podobne. Take pa so potlej slabe ter se vlomijo brž, ko nastavijo kaj sadú ali če se jih po zimi prime kepa snega. Trud večih let je izgubljen, dobička od njih pa ni nič ali le ubogo malo.

Temu bi se bilo lahko pomagalo z nožem, z razumnim obrezovanjem. Kako pa se obrezuje, to te nauči izkušen sadjerejec lahko, vsaj veliko lažje, kakor moremo mi s samo besedo. Mi torej le rečemo: Ne hrani noža, toda obrezuj pametno ali nikoli, kedar je drevo že v mezgi. Pozna jesen je za tako delo najbolj primerna, tudi zima ali še rana spomlad dopušča ti tako delo.

Ob enem pa si oglej potlej tudi stara drevesa. Pri njih pa ti bode večkrat noža premalo, treba ti bode za nje še žage. Kar je na njih suholjadi, postranskih izrastkov ali limovih zeli, vse to varčno izreži ali odžagaj prav pri deblu, potem pa prigladi rano z nožem in zamaži jo z drevesnim voskom. Izrastki pa niso vselej za to, da jih kar odrežeš, ne, če jih kratko prirežeš, rodé ti v par letih, kakor ostale veje. Ako ti torej ne kvarijo lepe podobe drevesa, pusti jih in samo obravnavaj z njimi, kakor je treba. Za drevesno mažo je najboljši katranovec, ki se naredi iz premoga.

Ako z njim zamažeš rano, zaraste ti ona hitreje in les pod njo ne strohni. Ako je na drevji suhih vršičev, treba ti jih je odžagati in to tik živega lesa. Tako se rana hitreje zaceli in drevo ti ohrani lepo podobo svojo.

Lim, ki se pokaže na drevesu, pije iz njega sok, čegar tudi drevo samo nima iz lehka kedaj preveč, in mu je torej na škodo. Vrh tega pa še se lahko raznese na drugo drevje, kajti tice ga rade na nogah vzamó seboj in torej se hitro lim množi v sadunosniku.

Ako je vejevje pregosto, moraš ga iztrebiti, posebno na te veje pazi, ki so si navskriž in torej riblje druga drugo ali jo gloda. Na drevesih, ki stojé v mokrem zemljišči, nareja se mah in to ni drevesu na korist, torej ga, čem prej ti je mogoče, odpravi. Nekateri ga strže, ti pa storiš bolje, če pomažeš drevo z gnojnico, toda njej primeša se nekaj ilovice. V tem stori tudi apnena voda dobro. Tako premine mah in skorija se pomladi drevesom. Kar tudi ni brez vsega, je to, da s tem vkončaš marsikatero gnjezdo mrčesjadi, ki se sicer dobro počuti v razpoklinah skorije.

Zoper zajéji zob se nasvetuje sicer marsikatero sredstvo, toda popolnem ni nobeno zanesljivo, nekatero je še celo drevesu na škodo, n. pr. katranovec iz premoga. Najbolj še nekam kaže, poleg obveze, maža iz apna, ki se je raztopilo v goveji krvi.

Kar se tiče drugih bolezni, ki se lotevajo dreves, so pri nas najnavadnejše ožig in pa rak. Pri ožigu dobi drevo črne maroge in te so znamenje, da se pod njimi sušita skorija in les. Kdor zapazi te maroge hitro, on še more pomagati drevesu, ako izreže maroge noter do zdravega lesa in potem rano zamaže s katranovcem. Še bolje pa stori, kdor prireže krono bolnim drevesom.

Tudi pri raku je treba bolno mesto izrezati ter namazati rano s katranovcem. Ako je krivo raka to, da stoji drevo preveč na mokrem zemljišči, naj se potegne graben, da se odeja voda polagoma, okoli drevesa pa se potrosi apna ali tudi pepela. Kedar pa stoji drevo pregloboko, tedaj odkoplji prsti iznad koreninja za nekaj centimetrov.

Pri drevesih se nameri po gostem, da raste katero prav lepo, toda sadú nima nič nikoli ali le malo in še ta je slab. Pri tem se pomaga drevesu, če se nareže skorija ob deblu